आंतरजातीय किंवा आंतरधर्मीय विवाह करणा-या जोडप्यांच्या सुरक्षिततेसाठी मानक कार्यप्रणालीबाबत शुद्दीपत्रक.

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग
शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक: न्यायप्र-०५१८/प्र.क्र.३८७ (भाग-१)/विशा-६
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक:-१२ जानेवारी, २०२६.

वाचा -

गृह विभाग, शासन परिपत्रक क्र. न्यायप्र-०५१८/प्र.क्र.३८७ (भाग-१)/विशा-६, दि. १३.०५.२०२५.

प्रस्तावना -

मा. सर्वोच्च न्यायालयाने रिट याचिका (दिवाणी) क्रमांक २३१/२०१०, शक्तीवाहिनी विरुद्ध भारत सरकार व इतर या याचिकेमध्ये दिनांक २७.०३.२०१८ रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णयाद्वारे आंतरजातीय /आंतरधर्मीय विवाह करणाऱ्या जोडप्यांना सुरक्षा देण्याच्या अनुषंगाने सर्व राज्यांना प्रत्येक जिल्ह्यात विशेष कक्ष (Special Cell), सुरक्षागृहे (Safe Houses) स्थापन करणेबाबत सूचना दिल्या आहेत. सदर सूचनांच्या अनुषंगाने दि.१३.०५.२०२५ रोजीच्या परिपत्रकान्वये मानक कार्यप्रणाली (SOP) निर्गमित करण्यात आली आहे.

आंतरजातीय विवाहास प्रोत्साहन देण्यासाठी आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागातर्फे राबविण्यात येते. तसेच आंतरजातीय / आंतरधर्मीय विवाह करणा-या जोडप्यांकरिता सुरक्षागृह स्थापन करण्याची जबाबदारी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाकडे असल्यामुळे सदर समितीचे सदस्य सचिव जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना करणे व जिल्हा महिला व बालविकास अधिकारी यांना सदस्य करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शुद्धीपत्रक :-

आंतरजातीय किंवा आंतरधर्मीय विवाह करणाऱ्या जोडप्यांना सुरक्षा पुरविण्याच्या अनुषंगाने जिल्हा स्तरावर स्थापन करण्यात येणारा विशेष कक्ष (Special Cell) व त्रैमासिक आढावा घेण्यासाठी जिल्हास्तरीय आढ़ावा समिती यांचे पुनर्गठन करुन त्याची रचना खालीलप्रमाणे राहील व परिपत्रकातील इतर मार्गदर्शक तत्वे कायम राहतील.

अ) आंतरजातीय किंवा आंतरधर्मीय विवाह करणाऱ्या जोडप्यांना सुरक्षा पुरविण्याच्या अनुषंगाने जिल्हा स्तरावर / आयुक्तालय स्तरावर स्थापन विशेष कक्ष (Special Cell) :-

१.	पोलीस अधीक्षक / पोलीस आयुक्त	अध्यक्ष
२.	जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	सदस्य
३.	जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी	सदस्य-सचिव

ब) जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादंडाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालील त्रैमासिक आढावा समिती:-

१.	जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादंडाधिकारी	अध्यक्ष
२.	संबंधित जिल्ह्यातील महानगरपालिका आयुक्त	सदस्य
३.	पोलीस अधीक्षक / पोलीस आयुक्त	सदस्य
४.	जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	सदस्य
५.	जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी	सदस्य सचिव

२. दि.१३.०५.२०२३ रोजीच्या शासन परिपत्रकातील इतर तरतुदी पुर्वीप्रमाणेच यापुढेही लागू असतील.

३. सदर शासन शुद्धीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२६०११२११४०११२१२९ असा आहे. हे शासन शुध्दीपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

RAHUL VIJAY KULKARNI

Digitally signed by RAHUL VIJAY KULKARNI
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=HOME DEPARTMENT,
2.5.4.20=019d1a40755cacf50cb371c432c67afaec7da5aad928d966ad4270c6a4f1ac39, postalCode=400032, st=Maharashtra,
serialNumber=31493D4A6291F531ED8FD00972CCBFA0376623C7F6C38C3B848BFBE06685A219, cn=RAHUL VIJAY KULKARNI
Date: 2026.01.12 11:43:43 +05'30'

(राहुल कुलकर्णी)
सह सचिव , महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. राज्यमंत्री गृह (ग्रामीण) यांचे खाजगी सचिव.
४. मा. राज्यमंत्री गृह (शहरे) यांचे खाजगी सचिव.
५. अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. अपर मुख्य सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत सर्व जिल्हाधिकारी.
७. अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. प्रधान सचिव (विशेष), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. प्रधान सचिव, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

१३. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१४. सर्व जिल्हाधिकारी (अपर मुख्य सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत)
१५. सर्व महानगरपालिका आयुक्त (अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत).
१६. सर्व पोलीस आयुक्त/पोलीस अधिक्षक (पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेमार्फत).
१७. राज्य व सर्व जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण (प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत)
१८. सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी (सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत)
१९. सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी (सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत).
२०. सर्व अधीक्षक अभियंता (सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचेमार्फत).
२१. निवड नस्ती/विशा-६.